

*Ši knyga skiriama Amelie, Evie, Mia ir Joy —
keturioms gražiausioms, kokias man tik tekę matyti,
mergaitėms.*

1983

Diena, nulėmusi visą tolimesnį Elizabetos Din gyvenimą, prasidėjo siaubingai ankstų rytą Veimute. Iš pradžių teko plaukti atšiauraus vėjo košiamu keltu per Lamanšo sąsiaurį, tuomet važiuoti ramiais Gernsio salos keliais, o galiausiai žygiuoti ilgu žvyrkeliu į kalnėn, kur dunksojo milžiniškas pilkas namas juodais langais. Šis didingas pastatas bolavo pačioje miškais apaugusios kalvos viršūnėje. Priešais namą tyvuliavo jūra. Už namo nebuvo visiškai nieko.

Elizabetai šmėkštelėjo, kad tokiaime name tikrai turėtų vaidintis, ir ji čia ištvertų ne daugiau kaip vieną naktį.

— Elizabeta, čia mano mama, Arletė. Mamyt, čia Elizabeta, nors dažniausiai ją vadiname Lize.

— Kai būna gerà! — įsikišo Alisona, Elizabetos motina.

— Taip, — pritarė Elizabetos mamos mylimasis. — Kai būna gera. Kai būna negera, vadiname Elizabeta.

Motinos draugas perbraukė Elizabetai per plaukus, spustelėjo petį, ir Elizabeta nusivaipė. Ji įsistebeilijo į grindis — į rudų ir raudonų plytelių mozaiką, sudėliotą žvaigždžių formomis tiesiai jai po kojomis. Ši akimirka brendo jau porą savaitių, nuo pat Kūčių vakaro, kurio metu jie sulaukė skambučio, sugadinusio visas Kalėdas. Prieš dvi savaites mama ir jos mylimasis pasisodino Elizabetą priešais ir paaiškino: pasirodo, jo motina, kažkokia Arletė Lafolei, moteris, apie kurios egzistavimą Eliza-

beta anksčiau, kad ir kaip būtų keista, nebuvo išvis nieko girdėjusi, toji moteris pargriuvo savo namuose, kažkokioje saloje, vadinamoje Gernsiu, ir kažką lyg susilaužė, todėl jos gydytojas patarė pasikviesti ką nors kartu pagyventi.

Taigi, nežinia kaip, nežinia kada, už uždarytų durų buvo nuspręsta, kad Elizabeta su motina turėtų palikti savo namus. Vieninteliūs, kurie Elizabetai buvo pažįstami — dailių raudonų plytų namuką Anglijos miesto Farnamo pakraštyje Saryje. Teks išvykti gyventi į kažkokią salą pas tą moterį, mažiausiai, kaip sakė motina, trims mėnesiams, ir tą padaryti reikės per dvi savaites.

— Elizabeta, — tarė motinos mylimasis, — ar pasisveikinsi?

Elizabeta stengėsi laikytis ramiai, tačiau labai sunku nesimuistyti, kai būni vaiduoklių apsėstame name, o mamos draugas laiko ranką tau ant peties ir pažindina su klaikia sena moterimi, kurios trapūs kaulai, rodos, tuoj sulūš ir subyrės ir sugadins tau gyvenimą. Elizabeta pakėlė akis į senąją moterį. Bet prieš tai ji šiek tiek nustebo pamačiusi, jog senolė avi raudonus šilkinius batelius su rožytėmis. Elizabetos žvilgsnis kilo grakščiomis blauzdomis, aptrauktomis nėrinuiuotomis pėdkelnėmis, tuomet prabangiais audinių kailiniais, banguojančiais iki pat kaklo, galiausiai sustojo ties veidu, apvaliu ir smulkučiu tarsi vaiko: su rožinėmis lūpytėmis ir melsvais akių vokais bei ant kaktos nusvirusia priderinta audinės kailio kepurėle. Blausioje sietyno šviesoje švelniai sužybsėjo abiejose senolės ausyse įsegti deimantukai.

Elizabeta nurijo gumulą.

— Labas, — sumurmėjo ji.

Dama su kailiniais akimirką tylėjo, tuomet pasilenkė taip, kad jos galva atsidūrė prie pat Elizabetos veido, ir tarė:

— Sveika, Elizabeta. Daug apie tave girdėjau.

Iš jos išraiškos buvo sunku suprasti, ar tai, ką ji girdėjo,

buvo blogi ar geri dalykai, tačiau staiga jos veidas sušvelnėjo, ji šyptelėjo, ir Elizabeta jai taip pat nusišypsojo.

— Man patinka jūsų bateliai.

Arletė dar plačiau nusišypsojo.

— Vadinasi, tavo tikrai geras skonis. Nagi, užeikite, sušilkite, aš užkūriau židinį.

Elizabeta susižvalgė su savo mama. Pastaroji jau pažinojo šią senolę, susipažino su ja maždaug prieš dvejus metus, vos tik ėmusi susitikinėti su savo mylimuoju. Tuomet Elizabetos motina apibūdino šią poniją kaip „įdomią, bet šykščią“. Ir kaip tokią, kuriai „geriau nepriešgyniauti“. Išsakydama dukrai savo nuomonę apie draugo motiną ji veikiausiai net nenumanė, kad vieną dieną jos bus priverstos čia atvykti ir kartu su ja apsigyventi. Dabar mama tikriausiai jau buvo pamiršusi, kad kažkada taip kalbėjo. Tačiau Elizabeta nepamiršo. Ji atvyko į šią vietą su išankstinėmis nuostatomis, pasirengusi iškęsti viską, kad ir ką ši dama iškrėstų. Tačiau tie raudoni šilkiniai bateliai staiga išmušė ją iš vėžių.

Tik pamanykit, raudono šilko bateliai! Nors juos avi sena ponija, tai vis tiek įspūdinga. Elizabetai teko iškęsti įvairiausias kvailas užklasines šokių pamokas vien tam, kad mama jai nupirktų gražesnių batelių: odinius kūno spalvos batelius su šilkiniais kaspinėliais — baletui, aukštakulnius su dirželiais ir sagutėmis — flamenkui ir lindyhopui. Tačiau niekada nieko iš raudono šilko. Be abejonės, pagalvojo ji, be jokios abejonės! Žmogus, avintis tokius nuostabius batelius, turėtų būti visai normalus.

Ji nusekė paskui senąją poniją per holą į kambarį kairėje. Į jį vedė aukštos durys su puošniu vitražiniu stiklu viršulangyje.

— Dovanokite, čia drėgnoka, — tarė Arletė. — Jau kurį laiką šis kambarys nebuvo vėdintas. O dabar atidaryti langą per šalta.

Elizabeta apglėbė save rankomis ir sudrebėjo. Kambarys aukštomis lubomis buvo skurdokas. Dailylentėmis apkaltos sienos, kieti baldai — viskas buvo ruda. Išskyrus liepsnas židinyje, priešais kurias jie visi susėdo ant gobelenu aptraukto suolo.

Suaugusieji šnekučiavosi apie kelionę, apie krovininį furgoną, apie orus ir apie Arletės klubą (holą ji perėjo pasiramstydamas lazda ir gana pastebimai šlubuodama). Elizabeta atsis-tojo ir nuėjo prie lango — truputį suklypusio, su niūriomis grotomis iš išorės. Aplink, kiek tik akys aprėpė, driekėsi plati tuštuma. Elizabeta atsiduso ir sugrįžo prie židinio. Šaltis kambaryje smelkėsi iki pat kaulų. Drėgnų malkų ir nejaukių baldų kvapas, ir šaltis, stingdantis šaltis gėrėsi į viską.

— Furgone turime oro šildytuvų, — pasakė Džiulijanas, stipriai trindamas delnus vieną į kitą. — Įjungsime, kai jie atvyks, — ištarė žvaliai, užtikrintai, tačiau tiek Elizabetai, tiek jos motinai buvo aišku, kad du pigūs oro šildytuvai nepajėgs iš-guiti šalčio iš šio liūdno namo. — O vėliau, — beviltiškai tęsė jis, — patikrinsiu šildymo sistemą.

Arletė kritiškai sušnairavo.

— Nėra reikalo, — tarė ji. — Per ateinančias kelias savaites orai atšils. Nepamiršk, čia prateka Golfo srovė. Kol tu išsiaiškinsi, kaip sutvarkyti šildymą, ir kol surasi, kas tai padarytų už tokią kainą, kurią išgirdus tau neatvėptų žandikaulis, jau vėl bus vasara. Visuose kambariuose yra židiniai. Be to, reikia tinkamai apsirengti. Ir užimti tik porą kambarių. Ir, žinoma, gerti daug karštų skysčių. Šildyti save iš vidaus ir iš išorės.

Elizabeta spoksojo į Arletės kailinius bei kepurę galvodama, na taip, lengva tau kalbėti, kai pati vilki, galima sakyti, visą *mešką*.

Elizabetai buvo skirtas antrame aukšte esantis kambarys, kurio sienos buvo iškljuotos tapetais su žaliomis ir mėlynomis vertikaliomis juostelėmis, primenančiomis senukų pižamas.

Jame buvo trys maži grotuoti langai, visi į jūros pusę. Čia buvo dar šalčiau, ir stipriai iškvėpus, garai iš burnos apgaubė Elizabethą tarsi šmėkla.

Lova stovėjo kitoje kambario pusėje prie langų. Ji buvo sukalta iš kažkokių labai storų, tamsių plokščių ir apklota pigia antklode su mėlynu užvalkalu. Ant dviejų plonyčių pagalvių mėtėsi nutrintas melsvas megztas triušis, kuris, rodės, buvo paliktas tenai numirti.

Elizabetha prisiminė savo lovą namuose. Plačią, su baltu metaliniu rėmu, dekoruotu grakščiais užraitymais bei permatomais stiklo bumbulais. Mama nupirko ją dešimtojo gimtadienio proga ir pasakė: „dvigulė lova dviženkliui skaičiui“. Elizabetha turėjo ir plačią antklodę, įvilkta į baltą užvalkalą, išsiuvinėtą rožių šakelių ornamentais. Jos lovoje pūpsojo nėriniais puošta pagalvė, ant kurios kiekvieną rytą prieš išeidama į mokyklą Elizabetha susodindavo visus savo meškučius. Ji prašė motinos, kad ši paimtų jos lovą, kad kaip nors ją išsprastų į furgoną su visais kitais daiktais, tačiau mama apgailestaudama šyptelėjo ir tarė: „Atleisk, mieloji, jokių lovų. Kol grįšim, ji tavęs lauks čia.“

Ir viskas.

Elizabetha pasidėjo kuprinę ant grindų ir sustingusiais pirštais atsegė užtrauktuką. Sugraibė minkštas, paguodą teikiančias Katerinos ausis. Tada praskėtė kuprinę ir ištraukė krūvą knygų, žaidimų ir sąsiuviniių. Juos ji susidėjo šįryt, kad nebūtų taip nuobodu aštuonias valandas plaukti keltu. Elizabetha priglaudė meškiuką sau prie veido, įtraukė jo kvapo, ir svaiginantis, salsvas namų aromatas užliejo širdį ilgesiu. Neatitraukdama nosies nuo meškino, Elizabetha apžvelgė šaltą asketišką kambarį. Žvilgtelėjo pro mažičius langus į bekraštę ir it betonas pilką jūrą. Tada ryžtingai perėjo kambarį, pačiuopo bjaurų megztą triušį, atidarė langą ir sviedė tą daiktą kaip įmanydama toliau į šaltą niūrią tuštumą.

Tik įpusėjus vasariui, praėjus penkioms savaitėms po jų atvykimo į šiuos namus ir dešimčiai dienų po šildymo sistemos prikėlimo naujam gyvenimui, Arletė ir Elizabeta pagaliau rimčiau pasikalbėjo. Juodvi susidūrė hole, kai Elizabeta atsisveikindama mojavo savo naujajai geriausiai draugei Belai ir jos motinai, parvežusioms Elizabetą po trumpos viešnagės Belos namuose.

Elizabeta vis dar šypsojosi, kai atsisukusi pamatė Arletę, stovinčią laiptų apačioje, spaudžiančią rankoje lazda ir vilkinčią nebe savo kailinius, o standaus audinio juodą klostuotą suknelę su balta muslino apykakle ir trijų ketvirčių rankovėmis. Taip apsirėdžiusi ir turėdama plonytį liemenį bei grakščias blauzdas ji atrodė tarsi atgijusi 1954-ųjų mados žurnalo iliustracija. Pasiramstydamą Arletė nužengė nuo paskutiniojo laiptelio ir įsistebeilijo į Elizabetą.

— Kas čia buvo? — paklausė ji.

Elizabeta sekundėlę tylėjo, norėdama įsitikinti, jog tai ne koks pokštas ar spąstai.

— Bela, — atsiliepė ji.

— Bela? — pakartojo Arletė, išlenkdama plonai išpieštą antakį. — Kas ta Bela?

— Ji mano geriausia draugė.

— A! — Arletės veidas nušvito. — Tu turi geriausią draugę? Jau?

Elizabeta išdidžiai linktelėjo.

— Ką gi, — tarė Arletė, — vadinasi, galiu liautis dėl tavęs nerimauti. Eikš, — pakvietė ji, sukdamasi atgal į laiptinę. — Ką tik išviriau kakavos. Eime, kartu atsigersime.

— Gerai, — žvaliai atsiliepė Elizabeta ir prisijungė prie lėtai laiptais lipančios Arletės.

— Žinai, — tarė Arletė, stabtelėjusi laiptų viršuje, kad atgautų kvapą, — aš lankiau tavo mokyklą. Kaip ji dabar vadinasi?

— Lurdo Švenčiausiosios Mergelės Marijos.

— Taip, iš tiesų. Nors nesuprantu, kuo čia dėtas Lurdas. Kai aš mokiausi, ji vadinosi Šventosios Onos. Ir mes visi būdavome vienoje klasėje. Visi nuo ketverių iki vienuolikos, — vos pastebimai šyptelėjo ji ir vėl pajudėjo laiptais. — Ar žinai, kiek man metų? — staiga sustojusi paklausė senoji dama.

Elizabeta linktelėjo.

— Aštuoniasdešimt ketveri.

Arletė dėbtelėjo į ją.

— Kas tau pasakė?

— Džiulijanas, — ištare Elizabeta beveik pašnibždomis, bijodama, kad atsakymas gali neįtikti.

— Hm... — suraukė nosį Arletė ir vėl pajudėjo.

— O jums tikrai tiek? — paklausė Elizabeta, sekdamą koridoriais iš paskos. — Tikrai aštuoniasdešimt ketveri?

— Taip, — atsakė Arletė. Ji sustojo, tačiau neatsisuko į Elizabetą. — Taip. Tikėjausi, kad pavyks tave apgauti, jog esu jaunesnė, bet ką padarysi.

Arletė stumtelėjo savo kambario duris ir palaukė, kol Elizabeta įeis.

— Užei, mieloji, — šiek tiek nekantriai paragino ji.

Apimta lengvo jaudulio, Elizabeta įžengė į kambarį. Ji manė niekada čia neįkelsianti kojos, nebent kai Arletė jau bus mirusi. Bet štai, netikėtai ir neplanuotai, Elizabeta stovi čia — ant slenksčio į naują, paslaptinę, viliojantį pasaulį.

O jis nenuvylė.

Arletės kambarys buvo gražiausia vieta, kokią Elizabetai teko matyti savo gyvenime.

Įmantriam žolvariniame židinyje ruseno ugnis. Kiek atitraukta nuo gotikiniais raižiniais puošto židinio, jį juosė tvirta apsauginė tvorelė su raudono aksomo viršumi. Nuo židinio atbrailos žemyn leidosi gelsvo užtiesalo nėriniai, kutai ir raukinukai. Virš jų ant atbrailos rikiavosi sidabriniuose rėmeliuose įspraustos fotografijos: jaunų vyrų ir moterų, karių ir kūdikių, pagyvenusių žmonių su griežtomis šukuosenomis. Grindys buvo išklotos kažkokia elastinga ir minkšta danga, langus puošė rožinės šilko užuolaidos su blizgiomis satino klostėmis ir banguojančiais lambrekenais, o sienos buvo išklijuotos tapetais su didelėmis, gražiomis rožėmis tarp blyškiai žalsvų pinučių. Kambario kampe stypsiančio toršero gaubtas priminė auksinį krinoliną, apjuostą šilkinio kaspinu ir nusagstyta juodais stikliniais karoliukais. Kiekviename kampelyje stovėjo po staliuką, apšviestą lempų, kurių gaubtai buvo stikliniai, slyvų arba persikų spalvos. Kambarys buvo pilnas daiktų, kurių pavadinimų Elizabeta dar nežinojo: Šantiji nėriniai, šenilas, *chinoiserie**, kinų dailės mažmožiai, kartūnas, sietynas ir kiti.

— Sėskis, — mostelėjo Arletė į mėlyno aksomo suolelį su auksiniais banguotais kutais.

Elizabeta atsargiai prisėdo, rankas pasikišdama po užpakaliu. Iš puošnaus sidabrinio arbatinuko Arletė papildė kava vos į mažyčius puodelius su rožių paveikslėliais.

Ji turėjo miniatiūrinę virtuvėlę: nedidelę dujinę viryklę, mažą šaldytuvą, kaitlentę, spintelę ir keletą lentynų, nukrautų senoviniu porcelianu bei grakščiomis taurėmis. Šalia Elizabetos suolelio stovėjo žalias odinis gaublys — indų dėtuovė, iš kurios kyšojo pustuzinis grafinų, daugybė krištolo taurių ir mažytis oda aptrauktas kibirėlis su sidabrinėmis žnyplėmis.

* *Chinoiserie* (pranc.) — terminas, apibūdinantis sąmoningai Kinijos ir Rytų Azijos menus imituojančią Vakaruose kuriamą estetiką.

Šalia Arletės lovos su baldakimu stovėjo didžiulis fotelis ir suolelis kojoms, o jie abu buvo nukreipti į mažą televizorių su antena.

Arletės kambaryje buvo viskas, ko tik gali prireikti: šiluma, maistas, pramogos, miegas ir džinas. Nenuostabu, jog niekas jos nematydavo. Nenuostabu, kad jai beveik nerūpėjo likusios namo dalies būklė. Čia ji leido dienas absoliučiam komforte — prabangiam vieno kambario bute su gražiu vaizdu pro langą.

— Žinai, — tarė Arletė, ištiesdama Elizabetai puodelį su rožės paveikslėliu, — per maždaug dešimtmetį tu esi mano pirmoji viešnia.

Elizabeta pažiūrėjo į Arletę, tačiau nieko nesakė.

— Taip, aš gyvenu šiame name viena nuo tada, kai mirė Džiulijano tėvas. Tik aš. Viena pati.

Elizabeta suprato, jog turėtų pasakyti kažką užjaučiančio, tačiau kol ji rinko tinkamus žodžius, Arletės veidas staiga suvirpėjo, ir ji plačiai nusišypsojo.

— Ir man tai velniškai patinka. — Ji staiga nutilo, o šypseną ir vėl dingo. — Bet, — tęsė ji, — man smagu, kad čia esate. Nors tų kitų dviejų galėtų ir nebūti. — Ji gūžtelėjo pečiais miegamojo durų link ir žavingai nusipurtė. — Neįsižeisk.

Elizabeta nusišypsojo nė kiek neįsižeidusi.

— Žinai, aš niekada nenorėjau vaikų, — tęsė Arletė.

Elizabeta nustebusi žvilgtelėjo į ją.

— Tai buvo klaida, dabar taip manau. Mano laikais nebuvo dabartinių kontraceptinių priemonių. Bet aš nebuvo kvaila. Žinojau kitų būdų, kaip išvengti nėštumo. Matavausi temperatūrą, braižiau grafikus...

Elizabeta papūtė lūpas svarstydamą, ką turėtų reikšti tie grafikai, tačiau nieko nepasakė, tik stengėsi rūpestingai išlaikyti trapų puodelį ant plonos lėkštelės.

— Mes visos tai darėme, — tęsė Arletė. — Anuomet. Nes taip smagiai gyvenome, kad nė viena iš mūsų nenorėjo turėti vaikų. Man pavykdavo taip išsisukinėti net aštuonerius metus. Gana ilgai, turiu pasakyti. O tada, dvi dienos iki trisdešimt ketvirtąjo gimtadienio, šė tau, kad nori. Prakeiktas kūdikis. Kai jis įsitvirtino manyje, na, supranti, pradėjo augti, beliko tik tikėtis, kad bent jau bus mergaitė. — Ji atsiduso, pirštais palietė sau kaklą. — Ech... — iškvėpė ji. — Žinoma, tai buvo *ne* mergaitė. Tai buvo *jis*. — Ji lengvai nusipurtė. — Mano velionis vyras džiugavo. Sūnus. Pratęs giminę, paveldės pavardę. O aš galvojau tik apie tai, kaip reikės tvarkyti sūnaus, na, organus. Samdžiau auklę. Tačiau ji dirbdavo tik dienomis. Nuo septintos vakaro viską tekdavo daryti man pačiai. Fui. — Ji nusivaipė ir lėtai pakėlė puodelį prie lūpų. Jos rankos nedrebėjo. Elizabetai dingtelėjo, kad Arletė atrodo ne kaip aštuoniasdešimt ketverių, o veikiau kaip penkiasdešimties, tik kiek labiau pablyškusi.

— Todėl, turiu pripažinti, aš iškart tavimi susidomėjau, vos tik sužinojau, jog Džiulijanas susidėjo su jauna našle. Maža mergaitė! Negalėjau įsivaizduoti savo sūnaus, vaidinančio tėvą mažai mergelei. Ar bet kokiam kitam vaikui, tiesą sakant. Jis gyveno tik pats sau. Paveldėjo šį bruožą iš manęs, — sausai nusijuokė Arletė. — Tačiau jis pamilo tave. Ir dabar tu čia. Mano namuose. Turiu pasakyti, kad labai man patikai iš pat pirmo žvilgsnio. — Arletė nusišypsojo ir spindinčiomis akimis nužvelgė Elizabetą. — Norėčiau vadinti tave Bete, jei nieko prieš.

— Bete?

— Taip. Mano laikais kiekvieną Elizabetą vadindavome Bete. Arba Bet. Tačiau Betė buvo populiariesnis vardas. Ir, net nežinau, tu tiesiog panašesnė į Betę.

Betė.

Kurį laiką Elizabeta klausėsi šio skambesio galvoje.

Jai patiko. Smagiau nei *Elizabeta* ir ne taip vaikiška kaip *Lizė*.

— Ar tau patinka senos nuotraukos? — Arletė atsistojo ir perėjo per kambarį.

Elizabeta linktelėjo. Jai labai patiko senos fotografijos.

— Taip ir maniau. — Kitoje kambario pusėje Arletė nukėlė nuo lentynos keletą knygų odiniais viršeliais. — Štai, čia mano albumai. Pavartyk.

Elizabeta paklusniai paėmė albumus, o Arletė tuo metu įdėjo į gramfoną didžiulę juodą plokštelę ir atsargiai nuleido ant jos adatą. Ir tuomet šiame kambaryje, kai adata palietė vinilą ir tylą perskrodė šaižus trekštelėjimas, kai netrukus pasigirdo pianino skambesys, kai židinyje spragtelėjo liepsna, ir kai iš nuotraukų albumo pasklido dulkinas seno popieriaus kvapas, vaškinių žvakių ir stiprios parfumerijos aromatas, o ant Arletės apykaklės suspindo drugelio formos segė, štai tada Elizabeta pajuto giliai traukianti į save kažką, ko niekada per savo trumpus dešimtį gyvenimo metų nebuvo patyrusi. Kažką prabangaus, saldaus ir viliojančio. Ir tas kažkas buvo glamūras.

Elizabetos namai Saryje buvo šiuolaikiški ir tvarkingi. Motina dažniausiai vilkėdavo džinsus ir golfą. Net kai su Džulijanu eidavo į prabangų restoraną, ji tiesiog pakeisdavo džinsus kelnėmis, o ant golfo užsisėgdavo auksinę grandinę. Elizabetos mama nesidažydavo. Ji klausėsi „Radio One“. Plaukai buvo chemiškai sugarbanoti. Jai patiko futbolas. Motina buvo graži, tačiau tikrai ne glamūriška. O iki šios akimirkos Elizabeta net nesuvokė, kas iš tiesų yra glamūras. Elizabeta tiesiog alpo dėl Odrės Hepbern* suknelių iš filmo „Mano puikioji ledi“. Be to, ji mėgo lankytis „Guildford“ universalinės parduotuvės juvelyrikos skyriuje apsimitinėdama, jog pirks deimantų. Tačiau

* Audrey Hepburn (1929—1993) — britų aktorė, modelis, mados pasaulio ikona.

tai buvo nepalyginama su tuo, kas dėjos šiame kambaryje. Už lango blėstant dangaus mėlynumui, skambant Čaikovskio „Trečiajai simfonijai“, Elizabeta vartė senosios damos gyvenimo puslapius ir grimzdo į nostalgiją pasauliui, kurio niekada nebuvo mačiusi.

Šiame kambaryje Elizabeta tapo Bete.

1987

Laukdama kelto, Betė įkvėpė, iškvėpė ir šiltas iškvėptas gūsis pakibo virš galvos, o tada nuslinko link jūros, besiblaškydamas lyg kelio namo nerandanti paklydusi katė. Betė buvo per menkai apsirengusi tokiems orams. Penkiolikmetei labiau rūpėjo įvaizdis nei patogumas. Žinant, kad jau netrukus jiedvi traukiniu riedės į Londoną, o ten turbūt bus ir tikrų londoniečių, Betei visai nesinorėjo atrodyti kaip tokiai, kuri gyventų su keista sena moterimi keistame sename name ant paties skardžio krašto mažytėje salelėje, tokioje mažytėje, kad joje net nebūtų greitkelio. Ji mūvėjo storas juodas pėdkelnes ir labai trumpą džinsinį sijonėlį, avėjo mėlynus zomšinius mokasinus, vilkėjo gerokai nutrintą beformį tamsiai mėlyną ėriukų vilnos megztuką su V formos iškirpte, po kuriuo dar buvo nėrinuoti berankoviai marškinėliai. Jos plaukai buvo trumpi, nudažyti juodai, lūpos tamsiai raudonos, apvestos dar tamsesniu pieštuku. Ji, nė kiek neabejojo Betė, ji visai visai neprimena merginos iš Gernsio.

Kartais Betė pamiršdavo, jog iš tiesų ji yra didelė graži žuvis nedideliame ir ne tokiam gražiam tvenkinyje. Tame mažame pasaulio kampelyje kaip tikros karalienės viešpatavo Betė ir Bela. Tai jos buvo gražiausios, šauniausios, žinomiausios. Būtent apie jas viskas sukosi salos penkiolikmečių pasaulyje. Ir kartais Betė patikėdavo, jog iš tiesų ji yra, galima sakyti, popu-

liari. Mat ten, Gernsyje, su savo dulsvai rudomis akimis, manekeniškomis kojomis, įdomiais bei truputį keistokais drabužiais, surinktais iš dėvėtų rūbų parduotuvių užkaborių ar nugvelbtais iš gausios Arletės drabužinės, ji tikrai galėjo pasijusti populiari.

Tačiau čia, vos kelios mylios nuo kranto, visa tai nuslinko nuo jos ir nuskriejo lyg panaudota servetėlė. Čia ji buvo tik eilinė mergina. Graži, tačiau ne gražesnė už daugumą kitų.

Tai buvo pirmasis jų sugrįžimas į Angliją nuo tada, kai beveik prieš penkerius metus vieną ūkanotą sausio rytą jos išvyko. Trys mėnesiai virto šešiais, šeši mėnesiai metais, ir per tą laiką jos motina spėjo pamėgti salą. Betė puikiai prisitaikė naujojoje mokykloje, todėl kai kažkas pateikė „kvailą pasiūlymą“ parduoti namą Farname, jie nusprendė — kaip šeima — likti saloje. Betė labai džiaugėsi. Nuo tada, kai pirmąsyk įkėlė koją į Arletės buduarą, ji žinojo, jog nori čia būti. Tad netrukus iš Anglijos buvo atgabenta jos didelė balta lova, ir Betė įsikūrė.

Tačiau dabar jos grįžo Kalėdoms, tik Betė ir jos motina. Pirmiausia ketino skirti laiko kalėdiniam apsipirkimui Londone, o tada porą dienų paviešėti pas Betės močiutę Farname. Įžengus į paauglystę, rūbų pirkimas buvo tapęs kone vienintele bendra veikla, suvienijančia Betę ir jos motiną, tad jos draugiškai susikibo už rankų ir patraukė Oksfordo gatve.

Buvo beveik penkios vakaro. Gruodžio popietė atrodė lyg giliausia, tamsiausia naktis, o visa gatvė maudėsi švelnioje įvairiaspalvių virš galvų iškabintų kalėdinių lempučių šviesoje. Iki traukinio į Sarį pas Betės močiutę buvo likusi dar valanda. Kažkoks vidinis jausmas traukė Betę tolyn nuo pagrindinės Oksfordo gatvės, nuo vienodumo, nuo žinomų dizainerių var-

dų ir prekių ženklų. Ji nusitempė motiną pro išpūdingą „Liberty“ pastatą į Karnabio gatvę. Motina vis stabčiojo pasigrožėti vitrinomis, paaikčioti dėl miuziklo teatre, prisiminti, ką buvo pamiršusi nupirkti. Tačiau Betė atkakliai žingsniavo.

— Nagi, — paragino ji, išsiremdama rankomis į klubus. — Eime!

— Kas per skuba? — paklausė motina. — Kur mes einame?

— Nežinau, — atkirto Betė, neramiai žvalgydamasi, jausdama, kad diena eina į pabaigą. — Tiesiog... *Ten*.

Ji nežinojo, kur tas „*ten*“. Tik žinojo, kad diena baigia ištirpti, kad atslenka naktis, o kažkur *ten* toliau laukia kažkas viliojančio, kažkas kerinčio. Todėl ji yrėsi Karnabio gatve pro žavingus butikus, pro purvinus barus, per minias turistų ir minias paauglių merginų, visai tokių kaip ji pati: atvykusių iš kažkur toliau, pernelyg gerai apie save galvojančių, išėjusių apsipirkti, lydimų neskoningai apsirengusių motinų ir nuobodžiaujančių tėčių, merginų, atvykusių į miestą vienai dienai, papietavusių „Garfunkel’s“ restorane, prisikrovusių pilnas lėkštes iš salotų baro, mamų rankinėse saugiai paslėpusių bilietus į pasirodymą Vest Ende. Tai buvo netikra. Net nesubrendusiai ir iš provincijos atvykusiai Betei buvo matyti, kaip viskas dirbtina, surežisuota. Ir visgi šioje plastikinėje gatvėje su Jungtinės Karalystės vėliavėlėmis ir „The Beatles“ plakatais vienu metu buvo kažkas ir tamsaus, ir viliojančio, kažkas ir nešvaraus, ir švytinčio. Jai norėjosi kuo greičiau tai užčiuopti ir pajusti, kuo greičiau, kol jų laikas čia, Vest Ende, dar nesibaigė, ir kol jų neprarijo dvi ilgos Kalėdų dienos mažame namuke Saryje.

Ji skubiai išsuko iš Karnabio gatvės į šalutinę gatvelę, kur švietė tik neoninės iškabos, o parduotuvės buvo mažytės ir nežinomos.

— O Dieve, *kur* tu mus vedi? — tarė motina, baimingai žvelgdama į vidutinio amžiaus moterį, sėdinčią ant kėdės prie

įėjimo į barą, prie afišos, reklamuojančios „Vakaro merginų pasirodymą“. Moteris buvo tik su auksine krūtinės juosta ir raudonais odiniais šortais, visiškai netinkamai apsirengusi tokiam orui.

— Manau, tai Sohas, — virpančiu iš susijaudinimo balsu pasakė Betė. Pagaliau aišku, kas ją traukė čionai visomis tomis šalutinėmis gatvelėmis. Sohas. Visatos centras. „The Hundred Club“. „The Mud Club“. „The Blitz Club“. Seksas. Narkotikai. Rokenrolas. Mėgstamiausias Betės filmas buvo „Beviltiškai ieškant Siuzanos“. Jai patiko filmavimo vieta, neono šviesų atspindžiai riebaluotose balose, skersgatviai ir paslaptingos tarpuvar-tės, slapti barai ir neaiškūs žmonės su savo paslaptimis.

Betė atsisuko į motiną ir nusišypsojo. Tada užvertė galvą į tamsius aukšto apšiurusio namo langus.

— Įsivaizduok, jeigu gyventume čia, — atsiduso ji.

— Ne, ačiū, — atsiliepė motina, sudrebėdama nuo šalto oro gūσιο.

Betė nenuleido akių nuo pastato.

— Įdomu, kas ten gyvena, — tarė ji.

— Prancūzė manekenė, — perskaitė motina prie durų skambučio.

— Oho, — iškvėpė Betė, įsivaizduodama moterį, panašią į Beatričę Dale,* sklendžiančią per madingai įrengtą butą, garsiai ir piktai kalbančią telefonu su savo vaikinu prancūzu, kitoje rankoje smilkstant stipriai cigaretei.

— Tu juk žinai, ką tai reiškia?

Betė nesmagiai truktelėjo pečiais, nujausdama, jog motina užpildys jos žinių spragą apie šį didelį platų pasaulį.

— Tai eufemizmas, — tarė ji, — prostitutės. Kai kurios vargšės merginos čia užsiima seksu su bjauriais seniais. Už pinigų.

* Béatrice Dalle (g. 1964 m.) — prancūzų kino aktorė.

Betė vėl gūžtelėjo pečiais, tarsi suabejodama, kas gi jau čia tokio blogo, nors viduje patyliukais net susitraukė tai įsivaizduodama. Visgi net ir čia ji įžiūrėjo tam tikrą glamūrą. Tamsų, nedorą glamūrą. Jei jau ketini permiegoti su senu bjauriu vyru dėl pinigų, mąstė Betė, ši vieta tinkamiausia.

— Eime, — tarė motina. — Jau beveik šešios. Nešdinamės iš čia. Važiuojame pas močiutę.

Betė atitraukė žvilgsnį nuo juodų seno namo akių, išplėšė save iš fantazijų apie aikštingas prancūzes manekenes ir Soho naktis ir su mama išvažiavo į Sarį.

1988

— O ką *tu* veikei? — paklausė Betė Arletės, kuri naršė savo papuošalų dėžutėje ieškodama sagės su dirbtiniais brangakmeniais, jos manymu, puikiai tiksiančios prie Betės puošnios suknelės. Betė nenorėjo sagės su dirbtiniais brangakmeniais, tačiau žinojo, jog Arletė retai kada apsirinka tokiuose reikaluose, todėl jeigu jai pasirodys, kad sagė tinka prie juodos pečius apnuoginančios taftos suknelės, kurią praeitą savaitę nusipirko parduotuvėje „Miss Selfridge“, tuomet ji privalėsianti bent jau pamėginti.

— Kada ką veikiau?

— Per savo šešioliktojo gimtadienio vakarėlį.

— Nieko, — atsakė Arletė, — absoliučiai nieko. Anglija buvo ką tik įsitraukusi į karą. Niekas nesilinksmino.

— O koks buvo karas?

— Buvo niūru. Baisu. Siaubinga.

— Ir tu netekai savo tėčio?

— Taip. Netekau tėčio. — Arletė akimirką patylėjo, tada šnirpštelėjo. — Savo mielojo tėčio.

— O ką veikei po to? — klausinėjo Betė. — Po karo?

Arletė vėl šnirpštelėjo.

— Visiškai nieko, — tarė ji. — Likau čia ir rūpinausi motina. Kurį laiką dirbau rūbų parduotuvėje Sent Piter Porte. O tada sutikau poną Lafolei.

Betė atsiduso. Kokia beprasmybė.

— Negi niekada nenorėjai kur nors išvykti? Negi nenorėjai patirti nuotykių, nuvykti į Londoną, pakeliauti?

Arletė papurtė galvą. Akimirką jos elgesys pasikeitė.

— Ne, — tarė ji. — Londonas: velniškai bjauri vieta. Ačiū, ne. Aš tikra Gernsio mergina. Mano vieta čia.

Ji surado sągę ir padavė Betei. Drugelio formos papuošalas buvo iš dirbtinių brangakmenių, kurių raudoni atspalviai palaipsniui mainėsi nuo spanguolių raudonumo iki švelnios rožinės.

— Taip! — šūktelėjo Betė. — Taip. Ji tobula. Ačiū.

— Visada prašom, Bete, visada prašom. — Arletė spustelėjo Betei ranką, tada atsargiai prisegė sągę prie suknelės. — Siaubingai pigi medžiaga, — sumurmėjo ji, — tiesiog nepakenčiamai, bet štai. — Ji žengė atgal pasigrožėti. — Štai, prašom, atrodai nuostabiai: tobulai graži. Tik žavi šešiolikmetė gali priversti tokį pigų audinį atrodyti šitaip gerai. Ką gi, keliauk, — tarė ji, — eik į savo vakarėlį. Eik ir būk šešiolikos.

Šešiolika, jautė Betė, turi *spindėti*. Šešiolika turi žaižaruoti, blizgėti ir mirguliuoti. Kai tau šešiolika, turi nusiauti batelius klube jachtų prieplaukoje ir šokti, juoktis, sėdėti ant geriausios draugės kelių ir mėtyti reikšmingus žvilgsnius aukštam šviesiaplaukiui plačiapečiui vaikinui su Sent Lusijos salos įdegiu, vaikinui, vardu Dilanas Vudas, vaikinui, kurį esi įsimylėjusi, na, maždaug jau *metus*. Tada turi vėl stryktelėti ir pašokti su mielu, spuoguotu berniuku, vardu Adamas, kuris įsimylėjęs tave, na, maždaug jau *metus*. Kai tau šešiolika, turi išsmukti į lauką ir surūkyti cigaretę su klasioko, su kuria anksčiau iš tiesų nė nesikalbėdavai, bet kuri staiga tapo geriausia drauge, turi stebėti, kaip pro didžiulius langus kiti du klasiokai rodo nuogus užpakalius

susirinkusiems suaugusiesiems, o tada priblokštas klubo savininkas vėl suvaro juos į vidų. Kai tau šešiolika, privalo mirgėti diskotekos prožektoriai, spindėti *disko* rutuliai, o likus dviem minutėms iki vidurnakčio tave į orą kilnoti turi trisdešimt šešiolikmečių. Būtina užpūsti šešiolika žvakučių ant didžiulio šokoladinio torto, fone skambant dainai „Sixteen Candles“. O tada, penkios minutės po vidurnakčio, didžėjus turi užgroti „Dancing Queen“, tu privalai pasileisti savo juodus plaukus, o tada suktis ir suktis po spindinčiu baltu rutuliu, apsuptai draugų, garsiai plojančių ir iš visų plaučių plėšiančių „tik še-šio-likos“ kaskart, kai „ABBA“ dainuoja „tik septyniolikos“.

Tačiau tam, kad šešioliktas gimtadienis būtų tobulas, maždaug tarp vidurnakčio ir pirmos ryto vaikas, vardu Dilanas Vudas, vaikas, kurį tu myli, oho, jau visus *metus*, turi tave išsitempti iš vakarėlio į terasą su vaizdu į jūrą, ir jūs keletą minučių abu turite žiūrėti į panoramą, kuri atrodo tarsi būtų išplėsta iš pušimis kvepiančio Viduržemio jūros kampelio, su jachtomis ir palmėmis, su muzikos garsais, sklindančiais šiltoje ramioje ore. Tą akimirką turėtų įvykti kažkoks pokalbis, apsikeitimas pastebėjimais, kaip, pavyzdžiui: „Aš visą vakarą tave stebėjau.“ Arba: „Tu visada buvai daili, bet šįvakar — net nežinau — atrodai nuostabiai.“ O gal netgi: „Ar neprieštarausi, jei pabučiuosiu tave?“

Būtų idealu, jei tuo metu pasaulis nutoltų, foninis triukšmas virstų tolimu gaudesiu, o tada Dilanas Vudas suimtų tavo veidą į rankas, atloštų galvą ir brūkštelėtų lūpomis per tavąsias, lengvai ir švelniai, kaip drugelio sparnais, kad tu nė nesuprastum, kas iš tiesų įvyko, o tada dar kartą, truputį tvirčiau, šį kartą nepalikdamas abejonės, jog ką tik tave pabučiavo, kad Dilanas Vudas ką tik tave pabučiavo po perlamutriniu mėnuliu, panėręs ranką tau į plaukus, šlaunį įkišęs į tarpkoją, ir tada tu pagalvotum, jog tau šešiolika, ir tau nieko daugiau nebereikia.

Kitą rytą „šešiolika“ subyrėjo į tūkstančius mažų, nesuklijuojamų gabalėlių. Betė suprato, jog jos šešiolikai galas, kai aštuntą valandą atmerkė akis, kai pajuto nesmagiai pasiurpusią odą, perštėjimą aplink burną ir geliantį netekties jausmą prisiminus, kaip Dilanas nusišypsojo po jų pirmojo stulbinamai aistringą bučinio ir tarė: „Velniava, kaip po šito man grįžti į Londoną?“

— Ką? — slopia išspaudė ji.

— Negaliu patikėti, — tęsė jis, nenuleisdamas nuo jos akių, vis dar apkabinęs ją per liemenį. — Tūnaui šioje kvailoje saloje šešerius metus, o kai pagaliau atsitinka kažkas gero, mes išvykstame.

— Tu išvyksti į Londoną? — sušnabždėjo ji.

— Taip, — pasakė jis, — negi nežinotai? Maniau, kad žinai. Maniau...

— Ne, aš nežinojau. Kada išvyksti?

— Penktadienį. Mes išvykstame penktadienį.

— O, ne, — sukuždėjo ji. — Kodėl?

Tada jis nusikvatojo, tarsi ši situacija būtų juokinga, tarsi jų neįvykusi sąjunga, jo būsimas išvykimas būtų pralinksminęs. Tačiau tame nebuvo nieko juokingo, visiškai nieko.

Prisivertusi atsikelti Betė iššliaužė iš lovos ir praskleidė užuolaidas. Dangus buvo pilkas ir niūrus. Visai ne kaip vasarą. Vasaros nebėra. Jos šešioliktasis gimtadienis pasibaigė kartu su vasara. Jos juoda suknelė netvarkingai karojo ant pakabos, užkabintos ant spintos rankenos, nors prieš tai, ruošiantis vakarėliui, gulėjo tarp vyniojamojo popieriaus lakštų plastikiniame užsegamame maiše it lėlytė. Dabar tai buvo tik suknelė, nenusipelniusi jokio ypatingo dėmesio.

Betė atsiduso ir paleido užuolaidą. Ji klestelėjo atgal į lovą ir įsmeigė akis į lubas mąstydamą apie savo jausmus. Begulint ėmė atrodyti, jog kambario sienos traukiasi, jog sala ima veržti ją it korsetas, neleidžia kvėpuoti. Ji pagalvojo apie Dilaną, sėdintį dviaukščiame autobuse, važiuojantį į kokį nors nuostabų naują ir populiarių naktinį klubą. Tada pagalvojo apie save — menką, nereikšmingą žmogystą, neturinčią jokių kitų planų, išskyrus ateinančius mokslo metus ir kito šeštadienio darbo pokalbį parduotuvių „Boots“ tinkle.

Ji nekenė šešiolikos. Nekenė savo gyvenimo. Jai norėjosi būti devyniolikos. Norėjosi ištrūkti iš šios kvailos, apgailėtinos salos ir pradėti kitą gyvenimą.

Ji išspaudė keletą savigailos ašarų, šios nuriedėjo skruostais ir kaptelėjo ant patalynės.

Tada staigiai kilstelėjo galvą, išgirdusi šūksnius iš apačios.

— Alisona! Alisona! Greičiau!

Šaukė Džiulijanas.

Ji išgirdo atsiliepiant motiną:

— Kas atsitiko?

— Kviesk greitąją! Greičiau! Mama! Ji susmuko!

— Ką?! O Dieve!

Betė išbėgo į laiptų aikštelę ir šūktelėjo žemyn:

— Kas vyksta?!

— Nežinau! — atsišaukė motina. — Arletei blogai!

Betė lėtai atsisėdo ant viršutinio laiptelio ir kurį laiką sėdėjo, klausydamasi chaoso apačioje. Motina kvietė greitąją pagalbą, Džiulijanas panikavo, durys atsidarinėjo ir užsidarinėjo. Ji sėdėjo maždaug pusę minutės, kol įstengė atsistoti, nes jau sėdėdama, nors ir sunkia galva, vis dar drėgnais nuo ką tik pralietų ašarų skruostais, ji suprato, jog tai, kas vyksta apačioje, paveiks jos gyvenimą kažkokiu baidiu, viską apsunkinančiu būdu. Ji jautė, jog dabar ateitis įgauna naują grėsmingą formą.

Ji giliai įkvėpė ir iš lėto nulipo į žemyn.

1993

Garsas ataidėjo koridoriais atsimušdamas į sienas. Jis šiai perskrodė tirštą nakties tylą. Betė iššoko iš lovos išsitaršiusiais, pasišiaušusiais peroksidiniais plaukais, po dideliu pilku megztiniu pasivilkusi vieną iš Arletės vintažinių negližė, apsiavusi šiurkščias megztas kojines. Ji bandė išsiveržti iš ją pasiglemžusių sapnų.

— Ateinu, — sukrenkštė ji. — *Ateinu!* — garsiau, atgavusi balsą riktėlėjo.

Dar kelios akimirkos, ir jai nušvito suvokimas, jog dangus nebėra juodas kaip smala, kad jau pusė penkių ryto ir kad vakar ji bus surūkiusi per daug cigarečių. Elizabeta nusibraukė plaukus už ausų ir nušlepsėjo koridoriumi į Arletės kambarį. Dabar triukšmas buvo dar aiškesnis: skambėjo taip, lyg tuščioje laidojimo namų salėje raudotų, aimanuotų mirusio kario našlė.

— Ateinu, ateinu, ateinu... — Betė nulenkę rankeną ir atidarė Arletės kambario duris.

— Kas nutiko? — paklausė slėpdama nekantrumą ir bandydama sugraibyti miego išblaškytą švelnumą bei užuojautą. — Kas? — tarė švelniau, įjungdama stalinę lempą ir prisėsdama ant lovos krašto.

— Aš nematau! — Arletė prisitraukė prie smakro antklo dė ir baimingai apsižvalgė. — Aš nematau, kur einu!

Betė paėmė ją už rankos ir pajuto, kaip Arletės oda sujuda ir slysteli virš kaulų ir kremzlių.

— Kur tu eini? — paklausė ji.

— Į bažnyčią. Ir nieko nematau! Padėk man. Man smarkiai klius.

— Nuo ko klius, Arlete?

— Tai aišku, kad nuo tėčio! Jis pasitikėjo manimi. Leido man eiti vienai. Pirmą kartą. Davė du pensus rinkliavai. O aš juos pamečiau. Ar padėsi man? Ar padėsi man juos surasti? Jie nukrito kažkur čia, tamsoje.

Arletė abiem rankomis apgrabaliojo lovos užtiesalą. Tramdydama žiovulį Betė taip pat ėmė pirštais ieškoti monetos.

— Duosiu tau kitą monetą, — tarė ji. — Palauk čia.

Ji nuėjo į kitą Arletės kambario galą ir ištraukė dviejų pensų monetą iš stiklinio indo, padėto ant tualetinio staliuko.

— Štai, — pasakė įsprausdama ją Arletei į ranką, — imk du pensus.

Arletės veidas sušvelnėjo, ir ji nusišypsojo.

— Dabar jau matau, — pasakė ji. — Turbūt buvo užtemimas ar kažkas panašaus, nes iš pradžių buvo šviesu, paskui stojų tamsa, o dabar vėl šviesu. Užtemimas. Kai mėnulis uždengia saulę. — Ji kilstelėjo monetą prie akių ir apžiūrėjo ją. — Aš tau gražinsiu, — ištare ji, — kitą kartą, kai pasimatysime. Kur tu gyveni?

— Šalia, — tarė Betė. — Aš tavo kaimynė.

Arletė prisimerkusi pažiūrėjo į ją.

— Tu berniukas. Ar mergaitė?

— Mergaitė, — nusišypsojo Betė. — Mano vardas Betė. Aš tavo anūkė.

Arletė smagiai nusikvatojo.

— Mano anūkė! Ką gi, labai miela. Visada norėjau mažos mergaitės. Niekada nenorėjau berniuko. Niekada nenorėjau jo-

kių vaikų! Ypač berniuko. — Ji nusipurtė. — Tie jų daikčiukai. Keisdavau vystyklus užsimerkusi. — Ji susijuokė ir žvilgtelėjo į Betę. — Ar tu turi mažą berniuką? — paklausė.

Betė papurtė galvą ir užgniauzė žiovilį.

Betė girdėjo, kaip artimiausio kaimyninio namo kieme ima busti ir kudakuoti vištos. Saulė pamažu šildė švininę kambario tamsą. Jos skrandyje vis dar teliuškavo vakarykštė degtinė ir žaliųjų citrinų sultys. Ji pajuto pykinimą ir susiraukė, kai į gerklę sukilo saldi rūgštis.

— Ne, — kimiai atsiliepė ji, — ne. Aš neturiu vaikų. Man tik dvidešimt vieni.

— Na, žinoma, — tarė Arletė. Jos akys vėl apsunko. — Žinoma. Per jauna visam tam. Turėtum linksmintis. Kuo, sakei, tu vardu?

— Elizabeta, — kantriai atsiliepė ji.

— Kaip mūsų karalienė. Ji vis dar karalienė, ar ne?

Betė linktelėjo.

— Ką gi, vadinsiu tave Bete. Tu atrodei kaip Betė. Betė Geibl. O gal Greibl? Betė Deivis**. Mano laikais Elizabetas vadinavo Betėmis. Kur tu, sakei, gyveni?

— Šalia, — atsiliepė Betė. — Čia pat.

Arletės kvėpavimas sulėtėjo, ir Betė pamatė, kaip plonyčiai senolės akių vokai sutrūkčioja ir užsimerkia. Ji minutėlę luktelėjo įsitikindama, kad Arletė jau tikrai miega, o tada išėjo iš jos kambario.

Namai budo. Buvo beveik penkios ryto. Betę troškino, be to, dabar ji jau buvo pernelyg išsibudinusi, kad vėl užmigytų. Ji nusileido į apačią ir nukiūtino tuščiais koridoriais į virtuvę. Virtuvės stalas tebebuvo užverstas vakarykštės puotos likučiais. Nuorūkų prikimštos alaus skardinės, dubenėliai su sustingusiu

* Betty Grable (1916—1973) — amerikiečių aktorė, šokėja, dainininkė.

** Betty Davis (1908—1989) — amerikiečių aktorė.

daržovių ir ryžių kariu, pilnos peleninės, skardinių atidarymo žiedai ir blizgūs suglamžyti saldinių popierėliai. Viso šio jovalo centre kėpsojo kažkieno beisbolo kepuraitė, o dar kažkas buvo palikęs pilną pakelį cigarečių „Marlboro Lights“. Betė sudejavo ir prisipylė stiklinę vandens.

Bela buvo likusi nakvoti, ji miegojo viršuje, laisvoje lovoje Betės kambaryje. O visi kiti svečiai maždaug apie pirmą valandą suvirto į Mičo kemperį ir dingo griaudint „Nirvanai“ bei triukšmingam juokui.

Arletė nekreipė dėmesio į vakarėlius, kurie beveik kas vakarą vykdavo jos namuose. Po insulto, ištikusio Betės šešioliktojo gimtadienio rytą prieš penkerius metus, ji liko prikaustyta prie lovos.

Betė kartais su vežimėliu išstumdavo Arletę į terasą koridoriaus gale, kad būtų galima pasimėgauti saule, tačiau pastarosiomis dienomis ji vis rečiau prašydavosi išvežama, vis dažniau gyvendavo savo mintyse ir nesibaigiančiuose prisiminimų labirintuose.

Arletę lankydavo slaugytoja, vardu Sandra. Ji senolę vartydavo, prausdavo ir leisdavo jai vaistus. Žinoma, anksčiau buvo kalbėta, jog Arletę reikėtų perkelti į slaugos namus. Patys Džiulijanas su Alisona iš čia išsikraustė pernai, to primygtinai reikalaujant Alisonai, kuomet penktą žiemą iš eilės ir vėl sugedo šildymo sistema. Jie apsigyveno nedideliame dviejų kambarių bute su vaizdu į Sent Piter Porto uostą. Švariame, naujame būste su visais moderniais patogumais. Jie maldavo kartu vykti ir Betę, tačiau ji tiesiog nesiryžo palikti Arletės svetimų žmonių globai. Alisona ir Džiulijanas dažnai aplankydavo, tačiau Arletė dažniausiai nesuvokdavo, kas jie tokie.

Užuot išvykusi į Londoną, Betė apsisprendė studijuoti menus čia, Gernsyje. Ir užuot išsinuomojusi kambarį bendrame name su draugais, ji pasiliko šiame dideliame, šaltame, ne-

svetingame pastate su devyniasdešimt ketverių senole. Betė tai pasirinko savo noru, laisva valia, nepaisydama jas skiriančių daugiau nei septyniasdešimties metų, nepaisydama ūmaus Arletės charakterio, mizantropiškumo ir nepajudinamai niūraus požiūrio į pasaulį — nes mylėjo ją.

Arletė šiame name pragyveno septyniasdešimt metų, šiame name pagimdė sūnų, šiame name ir paseno, o Betė buvo pasiryžusi pasirūpinti, kad Arletė ir mirtų šiame name tarp savo gražių daiktų. Netrukus po insulto ji susirgo Alzheimerio liga, tačiau Betei tai netrukė. Galima sakyti, liga netgi kažkiek suminkštino Arletę, pavertė ją malonesne.

Betė įsibėrė į puodelį du šaukštelius tirpiosios kavos ir stebėjo, kaip virdulys ant dujinės viryklės pamažu ima vis įnirtinti kunkuliuoti, o tada užverda.

— Labas rytas, — sugergždė balsas už nugaros.

Tai buvo Bela. Jos ilgi rudi plaukai lyg užuolaida krito ant smulkaus veido. Ji tebedėvėjo vakarykščius drabužius: plačius apsmukusius ir vos ant klubų besilaikančius džinsus, trumpus margus marškinėlius, raudoną bliuzoną, kojinaites. Tarp marškinėlių ir džinsų švysčiojo nuogo pilvo lopinėlis. Blakstienų tušas buvo nubėgęs, o ant lūpos pūpsojo gyjančios žaizdelės šašas. Tačiau Betei vis vien ji buvo pati gražiausia.

— Košmarai? — pasiteiravo Bela kimiu rytiniu balsu, įtraukdama rankas į bliuzono rankoves.

Betė linktelėjo ir nusižiovavo.

— Nori? — pasiūlė ji, mosteldama į šviežiai įpiltą kavą.

— Taip. Prašyčiau.

Jos išsinešė kavą ant užpakalinių laiptų, pasidėjo puodelius ant kėlių ir įsistebeilijo į naują dieną, auštančią virš toluomoje boluojančių sodų.

— Žinai, man labai truks šios vietos, — tarė Bela.

Betė atsiduso.

— Ne taip labai, kaip man trūks tavęs.

Betė giliai įkvėpė tramdydama besikaupiančias ašaras. Visi ją paliko. Prieš trejus metus išvyko studijuoti į labiau viliojančias vietas, po to kai kurie sugrįžo. Sugrįžo, kad susitaupyti šiek tiek pinigų, padėtų šeimos versle, sukauptų jėgų, „perkrautų bateriją“ ar apsvarstytų, ko nori. Bet dabar net ir tie sugrįžėliai vienas po kito vėl kėlė sparnus. Įskaitant Belą. Ji iškeliaus į Bristolį, kur susirado gyvūnų prižiūrėtojos darbą zoologijos sode. Jai mokės penkis tūkstančius svarų per metus, taip pat suteiks nemokamą būstą ir dienpinigių maistui. Ji išvyksta kitą mėnesį. Jei ne Arletė, Betė tikriausiai vyktų drauge. Bet yra, kaip yra, ir ji niekur nekeliauja. Ji negali leisti sau pabėgti net vienai nakčiai, tai ką jau kalbėti apie ilgalaikį išvykimą iš salos. Betė jautėsi lyg paskutinė ant šakos kybanti slyva — pernokusi, sunki, vos vos beišsilaikanti...

— Aš grįšiu, patikėk, — tarė Bela. — Kai tik gausiu laisvų dienų. O vėliau...

Ji nutilo. Juodvi abi žinojo, ką reiškia „vėliau“. Tai reiškė — *kai ji mirs*.

Pačiam vyriausiajam Gernsio gyventojui šiuo metuėjo šimtas šeštieji metai. Salos istorijoje ilgiausiai gyvenęs žmogus sulaukė šimto vienuolikos. Tokia statistika varė Betę į neviltį. Ji aukoja savo jaunystę moteriai, kuri dažnai ją palaiko berniuku!

— Kaip ji apskritai laikosi? — subtiliai pasiteiravo Bela.

— Gerai, — šaltai nusišypsojo Betė. — Sveika. Sąlyginai. — Jos šypsena išblėso. — Viskas puiku. Viskas gerai. Man viskas gerai. Tai vienintelis kelias.

— Ateis ir tavo laikas, — tarė Bela, kumštelėdama Betei šlaunį. — Iškeliausi iš čia neatsigręždama, o pasaulis nė nesupras, kas atsitiko. Rimtai.

Saulė buvo jau išnirusi iš horizonto, ir dangus dažėsi kraujo raudoniu. Nakties vėsa užleido vietą karštam liepos rytui.

— Žinai, — tarė Bela, — niekas tavęs nesmerktų. Jeigu išvyktum dabar. Niekas tavęs nekaltintų.

Betė papurtė galvą.

— Negaliu to paaiškinti, — tarė ji, — ir žinau, kad niekas iš tiesų ir nesuprastų. Tačiau aš turiu likti iki pat galo. Negalėčiau jos palikti.

Kartais Betei sunkiai sekdavosi tramdyti nusivylimą dėl tokio Arletės ilgaamžiškumo. Ji negalėjo suprasti, kodėl Arletė vis dar gyva, kai, tarkime, Fredis Merkuris* jau miręs. Jos manymu, užsitęsęs Arletės egzistavimas neturėjo jokių privalumų ir, tiesą sakant, jis netgi kėlė daugybę nepatogumų. Pavyzdžiui, norint mokėti slaugytojai ir išlaikyti namą, asmeninis Arletės turtas ir santaupos seko neraminančiai sparčiai. Visi vertingi jos papuošalai jau buvo parduoti. Nebuvo ir tų kelių brangių baldų, taip pat automobilio ir 1825-ųjų „Wedgewood“ arbatos servizo. Negana to, nebuvo ir visiškai jokio finansinio paskatinimo, kuris būtų motyvavęs Betę rūpintis Arlete taip, kaip ji tai darė. Ji žinojo, kad namas atiteks Džiulijanui, nes Arletė buvo jai apie tai minėjusi. „Buvimas mano sūnumi turėtų jam suteikti nors *kažkokią* privilegiją“, — kartą liūdnei atsiduso ji. Žinoma, Betė neabejojo, kad paveldės kokį nors niekutį ar dailų mažmožį, bet ji čia pasiliko ne dėl pinigų. Ji pasiliko, nes tiesiog negalėjo išvykti, kol Arletei jos reikia, o jos reikės iki paskutinio atodūsio.

Bela vėl niuktelėjo jai šlaunį.

— Šventoji Betė, — plačiai nusižiovavo ir giliai atsiduso Bela. — Grįžtu į lovą. Pažadink mane, jei vienuoliktą vis dar būsiu čia. Šiandien pietaujame pas tetą Džilę. Pažadėjau mamai, kad nevėluosiu.

* Freddy Mercury (1946—1991) — britų muzikantas, grupės „Queen“ vokalistas.

Betė nulydėjo akimis savo išblyškusią liesą draugę, kol pasigirdo, kaip ji kaukštelėjo tuščią puodelį ant virtuvės stalo. Betė toliau sėdėjo ir stebėjo, kaip saulė lyg didžiulis helio balionas kyla vis aukščiau ir aukščiau į dangų. Kai ji buvo pakankamai aukštai, o dangus vėl nusidažė mėlynai, Betė taip pat nuėjo miegoti.

Prieš grįždama į lovą ji trumpam užsuko pas Arletę. Ši gulėjo taip pat, kaip ją buvo palikusi prieš valandą: tvarkingai išsitiesusi ant nugaros, rankos prie šonų, veidas atsipalaidavęs. Tik sunkus kvėpavimas išdavė, kad senolė iš tiesų yra gyva, o ne ką tik mirusi ir pašarvota.

Ji jau sukosi išeiti, kai išgirdo sušiugždant Arletės patalus. Arletė buvo pabudusi ir šypsojosi.

— Čia tu, Bete? — tyliai paklausė ji.

— Taip, Arlete, aš.

Ji šypsodamasi užsimerkė ir prieš vėl nugrimzdama į miegą sumurmėjo:

— Aš tave myliu, labai.

— O, — tarė Betė, maloniai sujaudinta jos žodžių, prispausdama ranką prie širdies. — Aš irgi tave myliu.